

Fortfarande brister i kunskapen om prostitution och människohandel

Regeringens handlingsplan har ökat medvetenheten om prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Över 15 000 personer har fått utbildning i frågorna under de knappt tre år som planen var i kraft. Polisen har arbetat mer aktivt mot sexhandeln och antalet anmälningar om sexköp har ökat från 200 till 1 200. Men det brister fortfarande i kunskap när det gäller problemens omfattning och karaktär, liksom när det gäller verkningsfulla metoder att hjälpa de utsatta.

Regeringens handlingsplan om prostitution och människohandel för sexuella ändamål, som gällde åren 2008-2010, syftade till att förbättra arbetet inom berörda myndigheter och organisationer. Huvudfokus har legat på människohandeln. Brå, som har haft uppdraget att följa upp och utvärdera handlingsplanen, konstaterar att planen varit värdefull genom att bidra till ökad uppmärksamhet kring dessa frågor. I regeringens fortsatta arbete förordar Brå att man lägger större fokus på sexhandel i vid bemärkelse samt på förebyggande insatser bland unga, och något mindre fokus på människohandel.

– Människohandel för sexuella ändamål är ett allvarligt problem men det är mycket mindre vanligt än sexhandeln generellt och ungas riskbeteende på nätet, säger Stina Holmberg, enhetschef på Brå och ansvarig för utvärderingen. Det som vi tycker är särskilt viktigt är den satsning som gjorts på unga som riskerar att bli sexuellt utnyttjade på nätet. Internet är en kraftfull arena och vi vuxna har ofta inte tillräcklig koll på vad ungdomarna kommer i kontakt med där.

Brå lyfter också fram vikten av att öka kunskapen om de utsattas behov och om vilka metoder och insatser som fungerar bäst. Bilden av prostitutionens och människohandelns omfattning behöver också bli bättre. För att uppnå detta behöver FoU-arbetet på området samordnas bättre än idag, menar Brå.

Mer polisinsatser

Regeringens handlingsplan innebar bland annat att Polisen fick utökade resurser för att arbeta med frågorna. Detta ledde till att anmälningarna om sexköp ökade från 200 anmälningar under 2009 till 1200 år 2010. Antalet anmälningar om människohandel för sexuella ändamål ökade från 15 fall 2008 till 31 fall 2009 och 32 stycken fall 2010. Men antalet personer som blir lagförda är fortfarande mycket få; endast ett par fall per år.

– Ett skäl är att brotten är komplicerade att utreda och styrka, säger Linda Hols Salén, utredare på Brå. Man får nästan aldrig in en anmälan från de utsatta kvinnorna själva, de är för insvärjda och vågar eller vill inte anmäla. Dessutom är de juridiska kriterierna för brottet människohandel svåra att styrka.

De senaste tre åren har polisen fått kännedom om ett trettiofall misstänkta fall som rör människohandel för sexuella ändamål eller grovt koppleri med utländsk målsägande per år. Det visar den separata uppföljning som Brå genomförde inom ramen för regeringens handlingsplan. Drygt hälften avsåg människohandel. Tre fjärdedelar av fallen rörde storstäderna; i många län förekom inga anmälningar alls. Ett tjugotal fall under de tre åren var av den grova karaktär som skildras i filmen *Lilja 4-ever*. I majoriteten av fallen visste dock kvinnorna vad resan till Sverige avsåg och det förekom inget öppet hot.

Bakgrund

Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel

Brå har haft regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål som lades fram juli 2008. Planen omfattar 36 åtgärder som syftar till att förbättra arbetet inom berörda myndigheter och organisationer. Handlingsplanen har inneburit en omfattande utbildningsinsats. Poliser, åklagare har utbildats för att förbättra utredningsarbete och bemötande. Frivilligorganisationer, socialtjänst, Migrationsverket, Tullen, ambassader, m fl har haft föreläsningar för att öka medvetenheten om problemet. Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse har arbetat med att identifiera och erbjuda samtal med människor i riskzonen. De flesta åtgärderna skulle avrapporteras före årsskiftet 2010/2011. 215 miljoner avsattes för att genomföra planen.

Fakta

Människohandelsliknande brott, 2008–2010

- Totalt 103 fall varav 53 om människohandel för sexuella ändamål, 44 om grovt koppleri med utländsk målsägare och 6 med båda brotten.
- Få fall utanför storstäderna
- Oftast polisen som gör anmälan
- Östeuropa och Västafrika vanligaste ursprungsområdena
- Oftast en gärningsperson och ett offer
- En tredjedel av gärningspersonerna är kvinnor – dessa fall är typmässigt lindrigare
- De utsatta är nästan uteslutande kvinnor

Tre grader av utsatthet

- 20 riktigt allvarliga fall med våld, våldtäkt och isolering
- 27 fall inrymmer hot men inte våld
- 38 fall med högre grad av ”frivillighet”

Lagföringar 2008-2010

- Fem personer har dömts för människohandel för sexuella ändamål under de tre åren.
- Samtliga människohandelsdomar avsåg brott mot minderårig
- Nio personer har dömts för grovt koppleri.

Ur rapporten Polisanmälningar rörande människohandel för sexuella ändamål 2008-2010, R 2011:19

Rapporterna kan laddas ner på www.bra.se

- Prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Slutredovisning av regeringens handlingsplan, R 2011:18
- Polisanmälningar rörande människohandel för sexuella ändamål åren 2008-2010, R 2011:19

För mer information:

Stina Holmberg, enhetschef Brå, 0704-19 35 12

Brottsförebyggande rådet (Brå) är en myndighet som verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet och brottsförebyggande arbete. Brå producerar även den officiella kriminalstatistiken, utvärderar reformer, bedriver forskning och stödjer lokalt brottsförebyggande arbete. www.bra.se